

**Wymagania na poszczególne oceny do programu nauczania „Poznać przeszłość” historii dla klasy 1
zakres podstawowy
w IX Liceum Ogólnokształcącym im. Wisławy Szymborskiej w Sosnowcu**

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Pierwsze cywilizacje						
1. Zanim zaczęła się historia	<ul style="list-style-type: none"> • Pochodzenie człowieka • Chronologia prehistorii: epoki kamienia, brązu i żelaza • Początki osiadłego trybu życia 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>prehistoria</i> – wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza) – wskazuje na mapie rejon pojawienia się <i>Homo sapiens</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo wyjaśnia pojęcia: <i>paleolit</i>, mezolit, neolit, – przedstawia na mapie przebieg migracji <i>Homo sapiens</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia w porządku chronologicznym i opisuje etapy ewolucji człowieka – wyjaśnia pojęcie <i>Żyzny Półksiężyc</i> i wskazuje ten obszar na mapie – wyjaśnia znaczenie przejścia na osiadły tryb życia 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina – wyjaśnia cechy sztuki paleolitu i neolitu 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina
2. Starożytna Mezopotamia	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie wielkich rzek dla rozwoju cywilizacji i powstania pierwszych państw • Ustrój polityczny państw-miast sumeryjskich i ukształtowanie się pierwszych imperiów • Pismo i znaczenie jego wynalezienia • Najważniejsze cywilizacje Mezopotamii: Sumer, Babilonia i Assyria • Ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji Mezopotamii 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie rejony wielkich rzek (Tygrys, Eufrat) – wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki – rozpoznaje pismo klinowe 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie obszar, na którym powstała cywilizacja Sumerów – wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej – wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw – wskazuje na mapie obszar Babilonu i Assyrii – rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej – wyjaśnia okoliczności powstania pisma i znaczenie jego wynalezienia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Hammurabiego, Sargona Wielkiego – wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje zmiany granic starożytnych imperiów – opisuje ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji mezopotamskiej – wyjaśnia cechy religii mezopotamskiej – opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Assurbanipala 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii – porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii – wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu

	<ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii • Współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu 					
3. Starożytny Egipt	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieje starożytnego Egiptu • Ustrój polityczny państwa faraonów • Struktura społeczeństwa starożytnego Egiptu • Politeistyczne wierzenia Egipcjan • Osiągnięcia cywilizacji Egiptu • Współczesne dziedzictwo cywilizacji Egiptu • Najważniejsze zachowane zabytki cywilizacji Egiptu – piramidy 	<p>– wskazuje na mapie Egipt i Nil</p> <p>– wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej</p> <p>– opisuje warunki naturalne Egiptu</p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>politeizm, faraon, hieroglif, mumifikacja</i></p> <p>– rozpoznaje pismo hieroglificzne</p> <p>– rozpoznaje piramidy egipskie</p>	<p>– charakteryzuje społeczeństwo starożytnego Egiptu</p> <p>– wyjaśnia okoliczności powstania piramid</p> <p>– rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej</p> <p>– opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu</p> <p>– wymienia główne cechy religii egipskiej</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu</p> <p>– opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu</p> <p>– wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej</p> <p>– wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską</p> <p>– wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu</p>	<p>– w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu</p> <p>– wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu</p> <p>– wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Ramzesa II, Echnatona</p> <p>– wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich</p>	<p>– w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego</p> <p>– porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu</p>
4. Izrael, Fenicja i Daleki Wschód	<ul style="list-style-type: none"> • Monoteizm religii żydowskiej i jego znaczenie • Dzieje państwa żydowskiego • Kolonizacja fenicka i jej znaczenie • Wynalezienie alfabetu i jego znaczenie • Cywilizacja doliny Indusu i jej dzieje • Narodziny cesarstwa chińskiego • Źródła wielkich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, 	<p>– wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą) i Fenicji</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia starożytnych Fenicjan</p> <p>– wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin</p>	<p>– wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej</p> <p>– wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej</p> <p>– rozpoznaje pismo fenickie</p> <p>– rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne</p>	<p>– za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela</p> <p>– wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu</p> <p>– opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego</p> <p>– ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona</p> <p>– wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości</p> <p>– wyjaśnia znaczenie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej</p> <p>– wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu</p>	<p>– w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności</p> <p>– wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin</p>

	<p>konfucjanizmu i taoizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> Osiągnięcia cywilizacji Dalekiego Wschodu i Indii 			osiągnięć cywilizacji Indii i Chin – opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin		
Rozdział II. Dzieje starożytnej Grecji						
1. Hellada i Hellenowie	<ul style="list-style-type: none"> Wpływ ukształtowania terenu na cywilizację antycznej Grecji Charakterystyka <i>polis</i> greckiej Elementy wspólnoty greckiej Rola religii greckiej Wielka kolonizacja i jej znaczenie 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>polis</i>, <i>Hellada</i>, – wskazuje na mapie teren Grecji – opisuje warunki naturalne Grecji – wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji – wymienia główne cechy systemu <i>polis</i> – wymienia główne cechy religii greckiej</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wielka kolonizacja grecka</i>, <i>kolonia</i>, <i>metropolia</i> – wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji dla dziejów Hellady – wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej – omawia przyczyny wielkiej kolonizacji greckiej</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cywilizacja minojska</i>, <i>cywilizacja mykeńska</i> – opisuje struktury społeczne <i>polis</i> – wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej – wyjaśnia rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów</p>	<p>– opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej – rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie <i>polis</i> dla dziejów cywilizacji europejskiej – opisuje proces i wyjaśnia znaczenie kolonizacji greckiej</p>	<p>– porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką – wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji</p>
2. Ateńska demokracja	<ul style="list-style-type: none"> Początki Aten Pierwotny ustrój Aten Społeczeństwo ateńskie Reformatorzy ustroju ateńskiego Charakterystyka demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa Osiągnięcia i dziedzictwo starożytnych Aten 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>demokracja</i>, <i>obywatel</i>, <i>tyran</i> – wskazuje na mapie Ateny – wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach – opisuje strukturę społeczną Aten</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia</i>, <i>ostracyzm</i> – rozpoznaje plan antycznych Aten – wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten – prawidłowo umiejscawia w czasie życie Peryklesa</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Eklezja (Zgromadzenie ludowe)</i>, <i>Rada Pięciuset</i>, <i>Heliaja (sąd ludowy)</i>, <i>strateg</i> – opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach</p>	<p>– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską</p>	<p>– wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej – w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa</p>
3. Starożytna Sparta	<ul style="list-style-type: none"> Początki Sparty Oligarchiczny ustrój Sparty Organizacja społeczeństwa Sparty 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia</i>, <i>wychowanie spartańskie</i> – wskazuje na mapie Spartę</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>spartiaci</i>, <i>periojkowie</i>, <i>heloci</i> – wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Wielka Rhetra</i>, <i>efor</i>, <i>apella</i>, <i>geruzja</i>, <i>zgromadzenie ludowe</i> – opisuje skład i zasady</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty – wyjaśnia rolę Likurga – w szerokim aspekcie</p>	<p>– porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Wychowanie i życie Spartan 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne organy władzy w Sparcie wymienia etapy życia spartiaty 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje strukturę społeczną Sparty 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty 	
4. Wojny grecko-perskie	<ul style="list-style-type: none"> Narodziny i ekspansja imperium perskiego na Bliskim Wschodzie Strategia walki starożytnych Greków i Persów Przebieg działań zbrojnych podczas wojen perskich Odniesienia do zmagañ grecko-perskich w kulturze współczesnej Ekspansja Aten po zwycięstwie nad Persją 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo stosuje pojęcia: <i>hoplita, falanga, triera</i> wskazuje na mapie Persję rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego 	<ul style="list-style-type: none"> umiejscawia w czasie wojny perskie lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina) i opisuje wynik tych starć 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo stosuje pojęcia: <i>satrapa, hoplon, hegemon, kontrybucja</i> za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską wyjaśnia genezę wojen perskich wymienia skutki wojen grecko-perskich opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa i Leonidasa wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego 	<ul style="list-style-type: none"> w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy
5. Podboje Aleksandra Macedońskiego	<ul style="list-style-type: none"> Skutki rywalizacji wewnątrz świata greckiego po zakończeniu wojen perskich Przebieg podbojów Aleksandra Macedońskiego Organizacja imperium macedońskiego Znaczenie podbojów macedońskich dla kultury greckiej Narodziny kultury hellenistycznej Świat hellenistyczny 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wojna peloponeska, epoka hellenistyczna</i>, lokalizuje na mapie Macedonię i Persję lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie bitwy pod Cheroneą wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (nad rzeką Granikos, pod Issos, pod Gaugamelą) 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo stosuje pojęcie <i>diadochowie</i> wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i Aleksandra Macedońskiego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej wyjaśnia rolę Demostenesa wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego

6. Kultura starożytnej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> • Narodziny filozofii greckiej • Literatura i teatr grecki • Architektura grecka • Igrzyska olimpijskie i rola kultury fizycznej w antycznej Grecji • Kultura hellenistyczna 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie</i></p> <p>– wyjaśnia rolę Homera, Sokratesa, Platona i Arystotelesa</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura helleńska, kultura hellenistyczna, gimnazjon</i></p> <p>– rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>stoicyzm, epikureizm, skene, proskenion, orchestra, gimanzjon, pakration</i>,</p> <p>– opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji</p> <p>– wymienia główne świątynie starożytnych Aten</p> <p>– opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w życiu starożytnych Greków</p>	<p>– omawia dokonania: Talesa z Miletu, Parmenidesa, Pitagorasa, Epikura, Zenona z Kition, Hezjoda, Tyrtaiosa, Alkajosa, Safony, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Arystofanesa, Fidasza</p> <p>– opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii)</p> <p>– wyjaśnia rolę władców hellenistycznych dla rozwoju kultury</p> <p>– wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji</p>	<p>– opisuje główne cechy filozofii przyrody, epikureizmu i stoicyzmu</p>
Rozdział III. Dzieje starożytnego Rzymu						
1. Republika rzymska	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie i rozwój Rzymu • Społeczeństwo Rzymu i źródła napięć społecznych • Powstanie ustroju republikańskiego • Zasady funkcjonowania republiki • Najważniejsze urzędy republiki rzymskiej 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>monarchia, republika</i></p> <p>– wskazuje na mapie Italię i Rzym</p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie Rzymu</p> <p>– omawia cechy religii starożytnych Rzymian</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>konsul, dyktator, obywatel, patrycjusze, plebejusze</i></p> <p>– wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu</p> <p>– opisuje strukturę społeczną Rzymu</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor, edyl</i></p> <p>– przedstawia legendę o powstaniu Rzymu</p> <p>– wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii</p>	<p>– opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie</p> <p>– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie</p>	<p>– wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie</p> <p>– porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku</p>
2. Podboje Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja armii rzymskiej • Podboje Rzymu w Italii • Wojny punickie • Postacie wybitnych 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>legion, imperium, sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja</i></p> <p>– rozpoznaje i opisuje</p>	<p>– opisuje strukturę legionu rzymskiego</p> <p>– wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickiej</p>	<p>– za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską</p> <p>– wyjaśnia genezę wojen punickich</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian</p> <p>– opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego</p>

	<p>wodzów i ich wpływ na dzieje starożytne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podbój świata śródziemnomorskiego • Konsekwencje podbojów dla Rzymu 	<p>rzymskiego legionistę</p>	<p>(Kanny, Zama)</p>	<p>– wymienia skutki podbojów rzymskich</p> <p>– omawia wyposażenie rzymskiego legionisty po reformie w I w. p.n.e.</p> <p>– podaje daty: zakończenia podboju Italii, bitwy pod Kannami, bitwy pod Zamą, zniszczenia Kartaginy</p>	<p>rzymskich</p> <p>– wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego</p>	
<p>3. Początki cesarstwa rzymskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys republiki rzymskiej • Rywalizacja wodzów o władzę w Rzymie • Podboje i wojny domowe w I w. p.n.e. • Okoliczności powstania cesarstwa • Ustrój pryncypatu 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>republika, cesarstwo, niewolnictwo, gladiator</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta</p>	<p>– wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej</p> <p>– wyjaśnia podstawowe różnice między republiką a pryncypatem</p>	<p>– opisuje powstanie Spartakusa</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: <i>I triumwirat, II triumwirat, pryncypat</i></p> <p>– opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie</p> <p>– wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Akcjum)</p>	<p>– wyjaśnia rolę wielkich przywódców: braci Grakchów, Gajusza Mariusza, Lucjusza Konreliusza Sulli, Marka Krassusa, Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza oraz Kleopatry VII</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie</p>	<p>– w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta</p>
<p>4. Imperium Rzymskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pax Romana</i> i zasady funkcjonowania imperium • Niewolnictwo: znaczenie w gospodarce i życiu społecznym, różnorodny status niewolników • Rola limesu jako granicy imperium • Kontakty Rzymian z ludami spoza granic 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>pax Romana, Imperium Rzymskie, romanizacja</i></p> <p>– wyjaśnia, w czym objawiał się kult cesarzy rzymskich</p> <p>– wskazuje na mapie Imperium Rzymskie</p>	<p>– podaje przykłady romanizacji</p> <p>– wyjaśni społeczną i gospodarczą rolę niewolnictwa w Imperium Rzymskim</p> <p>– rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji rzymskiej</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>limes, szlak bursztynowy, wyzwoleniec</i></p> <p>– opisuje przemiany społeczne w okresie wczesnego cesarstwa</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie zabezpieczali granicę swojego imperium</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej</p> <p>– opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa</p> <p>– w szerokim zakresie wskazuje przyczyny i skutki procesu romanizacji</p>	<p>– w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego</p>

	<p>imperium (w tym szlak bursztynowy)</p> <ul style="list-style-type: none"> Religia rzymska i przyswajanie kultów obcych podczas podbojów 			– za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa		
5. Osiągnięcia Rzymian	<ul style="list-style-type: none"> Znaczenie prawa rzymskiego Architektura rzymska Rozwój sieci szlaków komunikacyjnych imperium Sztuka i literatura rzymska 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>prawo rzymskie, amfiteatr, akwedukt, Koloseum, bazylika, droga rzymska</i></p> <p>– rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu</p>	<p>– wymienia cechy prawa rzymskiego</p> <p>– wymienia cechy architektury rzymskiej</p>	<p>– omawia znaczenie Prawa XII tablic dla państwa rzymskiego</p> <p>– wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej</p> <p>– przedstawia działalność: Polibiusza, Tacyta, Cyserona, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego, Plauta, Terencjusza i Mecenas</p>	<p>– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego</p> <p>– wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego</p>	– wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej
6. Narodziny chrześcijaństwa	<ul style="list-style-type: none"> Początki chrześcijaństwa Prześladowania chrześcijan – ich skala i przyczyny Wzrost popularności, legalizacja i uznanie chrześcijaństwa za religię państwową Wpływ chrześcijaństwa na kulturę i obyczajowość Rzymian 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>chrześcijaństwo, mesjasz, apostołowie, męczennicy</i></p> <p>– lokalizuje w miejscu i czasie narodziny chrześcijaństwa</p> <p>– rozpoznaje symbole chrześcijańskie</p> <p>– wymienia główne cechy chrześcijaństwa</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie symboli chrześcijaństwa</p> <p>– opisuje, jak chrześcijaństwo stało się religią dominującą w cesarstwie rzymskim</p>	<p>– wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa</p> <p>– przedstawia działalność św. Piotra i Pawła</p> <p>– opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim</p> <p>– omawia znaczenie edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa</p> <p>– opisuje, jak chrześcijaństwo wpłynęło na obyczajowość i kulturę starożytnych Rzymian</p>	– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów
7. Upadek cesarstwa rzymskiego	<ul style="list-style-type: none"> Relacje imperium z plemionami barbarzyńskimi 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>barbarzyńcy, Wielka Wędrówka Ludów,</i></p>	– wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie	– wyjaśnia pojęcia: <i>tetrarchia, Hunowie, uzurpacja</i>	– za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium	– w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym

	<ul style="list-style-type: none"> • Tetrarchia i dominat w Rzymie • Zmiany społeczne w Rzymie • Walki wewnętrzne o władzę nad imperium • Wewnętrzne przyczyny kryzysu imperium • Wędrówka ludów • Rozpad imperium i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego 	<i>dominat</i> – prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego – wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego	– przedstawia znaczenie Teodozjusza Wielkiego	– wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego – przedstawia znaczenie postaci: Dioklecjana, Konstancyjna Wielkiego, Romulusa Augustulusa i Odoakera – w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego – porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie – podaje daty: bitwy pod Adrianopolem, splądrowania Rzymu i bitwa na Polach Katalaunijskich	zachodniorzymskiego – wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu	i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego
Rozdział IV. Początki średniowiecza						
1. Cesarstwo bizantyjskie	<ul style="list-style-type: none"> • Cesarstwo bizantyjskie czasów Justyniana Wielkiego • Ustrój Bizancjum • Osiągnięcia Bizantyjczyków: kodyfikacja praw, architektura • Upadek cesarstwa bizantyjskiego 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Bizancjum, ikona</i> – rozpoznaje plan Konstantynopola – wymienia cechy sztuki bizantyjskiej	– prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego – wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego – rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego	– opisuje ustrój polityczny Bizancjum – wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego – wyjaśnia pojęcia: <i>ikonoklazm, cesaropapizm</i>	– za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego – opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego	– w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy
2. Narodziny i podboje islamu	<ul style="list-style-type: none"> • Okoliczności powstania islamu • Zasady islamu 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Arabowie, islam, muzułmanie,</i>	– wymienia etapy rozwoju religii islamskiej – rozpoznaje główne	– wyjaśnia genezę powstania islamu – za pomocą mapy	– opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium	– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla

	<p>i przyczyny jego popularności</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podboje islamu i powstanie kalifatu • Powstanie podziałów w islamie • Osiągnięcia cywilizacyjne Arabów 	<p><i>Allach, Koran, meczet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kim był Mahomet – prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu – wymienia główne założenia religii islamskiej 	<p>cechy kultury islamskiej</p>	<p>opisuje proces rozszerzania się islamu</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia działalność Mahometa – wyjaśnia pojęcia: <i>dżihad, sunnici, szyici, hidżra, kalif, mihrab, immam, minaret, charadż, arabeska</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów 	<p>arabskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu 	<p>dziejów</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej
<p>3. Na gruzach Imperium Rzymskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Państwa barbarzyńskie na gruzach Imperium Rzymskiego • Chrystianizacja plemion barbarzyńskich • Wzrost znaczenia Franków i powstrzymanie ekspansji islamu w Europie • Przejęcie władzy przez Karolingów • Utworzenie państwa kościelnego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Germanie, Frankowie, chrystianizacja</i> – lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków – wyjaśnia, kim był Chlodwig – wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy ustrojowe państw germańskich – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Karolingów – lokuje w czasie i przestrzeni powstania Państwa Kościelnego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>Longobardowie, Merowingowie, Karolingowie, majordom</i> – wymienia największe państwa barbarzyńskie utworzone na dawnych obszarze cesarstwa rzymskiego – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Merowingowie, Karolingowie, majordom</i> – wyjaśnia rolę Wulfili, Karola Młota i Pepina Krótkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje proces powstania i rozwoju państwa Franków – lokalizuje w czasie bitwę pod Poitiers i omawia jej znaczenie – opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków
<p>4. Imperium Karola Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podboje Karola Wielkiego • Powstanie cesarstwa Franków • Renesans karoliński 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cesarz, renesans karoliński, minuskuła karolińska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>marchia, hrabstwo, 7 sztuk wyzwolonych</i> – opisuje cechy ustrojowe 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>uniwersalizm karoliński, margrabia, christianitas</i> – wyjaśnia rolę Karola 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego – opisuje w porządku 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów

	<p>i osiągnięcia kulturalne Franków</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dziedzictwo Imperium Rzymskiego w kulturze Franków • Rozwój prawa i administracji państwowej za rządów Karola Wielkiego 	<p>– lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego</p> <p>– wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego</p>	<p>państwa Franków w czasach Karolingów</p>	<p>Wielkiego dla dziejów państwa Franków</p> <p>– wyjaśnia, kim byli: Karloman, Alkuin, Leon III</p>	<p>chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków w czasach Karolingów</p>	<p>Europy</p>
5. Czasy Ottonów	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie traktatu z Verdun dla przyszłego podziału Europy Zachodniej • Kształtowanie się Francji i Niemiec • Narodziny cesarstwa Ottona I • Najazdy Normanów • Próby stworzenia europejskiej monarchii uniwersalistycznej przez Ottona III 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Normanowie, wikingowie, I Rzesza, Węgrzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat w Verdun</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie: <i>uniwersalizm cesarski</i></p> <p>– za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów</p>	<p>– wyjaśnia, kim byli: Ludwik Pobożny, Lotar, Karol Łysy i Ludwik Niemiecki</p> <p>– wyjaśnia znaczenie traktatu w Verdun</p> <p>– opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy</p> <p>– wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy</p> <p>– omawia okoliczności odrodzenia cesarstwa pod rządami Ottona I</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy</p> <p>– omawia przebieg i skutki najazdów węgierskich na państwa Franków</p>	<p>– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy</p> <p>– porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów</p>
6. Feudalizm i społeczeństwo stanowe	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady funkcjonowania i najważniejsze cechy systemu feudalnego • Drabina feudalna • Stany społeczne i ich rola w średniowieczu 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>system lenny, wasal, senior, herb</i></p> <p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>stan społeczny</i></p> <p>– opisuje elementy drabiny feudalnej</p>	<p>– opisuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym</p> <p>– charakteryzuje życie codzienne rycerzy</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>feudalizm, komendacje, etos rycerski, trubadur</i></p> <p>– wymienia cechy kultury rycerskiej</p> <p>– omawia funkcje zamków i służące im elementy architektoniczne</p> <p>– przedstawia drogę chłopca do godności rycerza</p>	<p>– opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego</p> <p>– omawia przykłady średniowiecznego wzoru rycerza</p>	<p>– w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego</p>

7. Pierwsze państwa Słowian	<ul style="list-style-type: none"> • Pochodzenie Słowian • Kultura i wierzenia Słowian • Państwo Samona i państwo wielkomorawskie • Misja Cyryla i Metodego oraz początek obrządku i alfabetu słowiańskiego • Narodziny państwa czeskiego i Rusi Kijowskiej 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Słowianie</i> i <i>Awarowie</i></p> <p>– za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych</p>	<p>– prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich</p> <p>– opisuje cechy kultury i wierzeń słowiańskich</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Przemyslidzi</i>, <i>Rurykowicze</i>, <i>głagolica</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni Państwo Samona i Państwo Wielkomorawskie</p> <p>– wyjaśnia rolę: Samona, Cyryla, Metodego, Świętopełka, Ruryka i Włodzimierza Wielkiego</p>	<p>– wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian</p> <p>– za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich</p>
Rozdział V. Polska za pierwszych Piastów						
1. Początki państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Początki osadnictwa na ziemiach polskich • Kultura łużycka i osada w Biskupinie • Wpływy rzymskie na ziemiach polskich • Przybycie Słowian na ziemie polskie • Początki ekspansji terytorialnej Polan • Polityka wewnętrzna i zagraniczna Mieszka I • Przyczyny, okoliczności i znaczenie chrystianizacji Polski w obrządku zachodnim 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ród</i>, <i>plemię</i>, <i>Piastowie</i>, <i>drużyna</i>, <i>gród</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni państwo Polan</p> <p>– wymienia osiągnięcia Mieszka I</p> <p>– lokalizuje w czasie chrzest Polski</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura łużycka</i>, <i>Biskupin</i></p> <p>– wymienia przyczyny i znaczenie chrystianizacji Polski</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura archeologiczna</i>, <i>szlak bursztynowy</i>, <i>Dagome iudex</i>, <i>Związek Wielecki</i></p> <p>– opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności</p> <p>– wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich</p> <p>– wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy</p> <p>– wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski</p>	<p>– za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów</p> <p>– omawia sposób organizacji państwa i siły zbrojnej Mieszka I</p>	<p>– opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I</p> <p>– w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów</p>
2. Panowanie Bolesława Chrobrego	<ul style="list-style-type: none"> • Misja biskupa Wojciecha • Zjazd gnieźnieński • Początki organizacji kościelnej na ziemiach polskich • Polityka zagraniczna 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>król</i>, <i>koronacja</i>, <i>relikwia</i>, <i>święty</i></p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego</p>	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>trybut</i>, <i>arcybiskupstwo</i>, <i>biskupstwo</i></p> <p>– wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów</p> <p>– wskazuje na mapie arcybiskupstwa</p>	<p>– wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską</p> <p>– opisuje cechy ustrojowe monarchii</p>	<p>– w szerokim aspekcie opisuje dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego</p> <p>– zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy</p>

	<p>Bolesława Chrobrego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koronacja królewska Chrobrego i jej znaczenie 	<p>i Ottona III</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie zjazdu gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego – wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią 	<p>utworzone w czasach Bolesława Chrobrego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego – wyjaśnia znaczenie postaci: Henryka II i Jarosława Mądrego 	<p>patrymonialnej</p>	
3. Kryzys monarchii Piastów	<ul style="list-style-type: none"> • Zewnętrzne i wewnętrzne skutki polityki podbojów i szybkiej chrystianizacji • Czynniki decentralizacyjne w państwie piastowskim • Utrata znaczenia monarchii piastowskiej • Odbudowa państwowości za Kazimierza Odnowiciela 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>powstanie ludowe</i> – wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów – umiejscawia w czasie panowanie Mieszka II i Kazimierza Odnowiciela 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II – wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w. – wyjaśnia znaczenie postaci: Miecława, Bezpryma i Brzetysława 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia skutki kryzysu Polski pierwszych Piastów – omawia etapy odbudowy państwa polskiego przez Kazimierza 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów
4. Od Bolesława Śmiałego do Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie Bolesława Śmiałego • Spór Śmiałego z biskupem Stanisławem • Panowanie Władysława Hermana • Konflikt Zbigniewa z Bolesławem Krzywoustym • Rządy Bolesława Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> – umiejscawia w czasie panowanie: Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego – wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława – lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego – wyjaśnia znaczenie postaci: Stanisława ze Szczepanowa, Sieciecha, Zbigniewa i Anonima zwanego Gallem – przedstawia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego – omawia przebieg sporu Zbigniewa z Bolesławem 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesława Śmiałego – omawia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem – wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg i znaczenie podboju Pomorza przez Bolesława Krzywoustego

				Krzywoustym		
5. Testament Bolesława Krzywoustego	<ul style="list-style-type: none"> • Postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego • Konflikt pomiędzy synami Krzywoustego • Podział państwa piastowskiego w wyniku testamentu Krzywoustego • System senioratu i pryncypatu – funkcjonowanie i upadek • Wzrost znaczenia rycerstwa – feudalizm na ziemiach polskich • Pogłębianie się rozbicia dzielnicowego 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>rozbicie dzielnicowe, testament Krzywoustego</i> – umiejscawia w czasie i przestrzeni okres rozbicia dzielnicowego	– wyjaśnia, kim byli: Władysław Wygnaniec, Bolesław Kędzierzawy, Mieszko Stary, Henryk Sandomierski i Kazimierz Sprawiedliwy – wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego	– wyjaśnia pojęcia: <i>seniorat, pryncypat, wojewoda, immunitet</i> – wyjaśnia rolę Piotra Włostowica i Wincentego Kadłubka – opisuje w porządku chronologicznym proces rozbicia dzielnicowego w Polsce – wyjaśnia przyczyny i przebieg konfliktu między Władysławem Wygnańcem a jego braćmi	– za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce – tłumaczy rolę Kościoła w okresie rozbicia dzielnicowego	– omawia społeczne skutki pogłębiania się rozbicia dzielnicowego
Rozdział VI. Pełnia i schyłek średniowiecza						
1. Między cesarstwem a papieżem	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys papieżstwa w X w. i ruchy odnowy Kościoła • Reforma Kościoła • Spór papieżstwa z cesarstwem – przyczyny, przebieg i skutki • Papieżstwo u zenitu potęgi politycznej • Wielka schizma wschodnia 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>katolicyzm, prawosławie, wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę</i> – lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę – wyjaśnia, kim byli: Grzegorz VII, Henryk IV, Innocenty III	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ekskomunika, konkordat</i> – wskazuje na mapie obszary zdominowane przez prawosławie i obszary dominacji katolicyzmu – wymienia różnicę między katolicyzmem a prawosławiem	– wyjaśnia pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, celibat, konklawe, obóz gregoriański, antypapież, beneficja</i> – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę – w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę – w szerokim aspekcie ukazuje skutki wielkiej schizmy wschodniej	– wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej – wyjaśnia, dlaczego okres pontyfikatu Innocentego III uważany jest za szczyt potęgi Kościoła	– w szerokim aspekcie (z uwzględnieniem sytuacji na ziemiach polskich) wyjaśnia proces sporu o inwestyturę
2. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie Turków w Ziemi Świętej 	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>krucjata,</i>	– lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie	– za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat	– wyjaśnia przyczyny początkowych	– w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla

	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny ekonomiczne, polityczne, społeczne i religijne wypraw krzyżowych Przebieg walk i najwybitniejsi wodzowie Zakony rycerskie – okoliczności powstania i charakterystyka trzech najważniejszych zakonów Skutki negatywne i pozytywne wypraw krzyżowych Przebieg rekonkwisty w Hiszpanii 	<p><i>rekonkwista</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie okres krucjat – wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat – wymienia zakony rycerskie utworzone w okresie krucjat – wyjaśnia, jaką rolę odegrali: Urban II, Gotfryd de Bouillon i Saladyn 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i skutki krucjat 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>wyprawa ludowa</i>, <i>Cesarstwo Łacińskie</i> – wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II – w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat – wyjaśnia znaczenie postaci: Baldwin I, Fryderyk Barbarossa, Ryszard Lwie Serce, Filip II August, Piotr Pustelnik 	<ul style="list-style-type: none"> sukcesów krzyżowców – opisuje losy zakonów rycerskich 	<ul style="list-style-type: none"> dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy
3. Najazdy mongolskie	<ul style="list-style-type: none"> Przebieg podbojów Czyngis-chana i przyczyny jego sukcesów Organizacja imperium mongolskiego Przebieg i znaczenie inwazji mongolskiej na Europę 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Mongołowie</i>, <i>Złota Orda</i> – omawia rolę Czyngis-chana w budowie imperium mongolskiego – rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje na mapie imperium mongolskie – wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich – wymienia skutki ataku Mongołów na ziemie polskie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie postaci: Ugedej, Batu-chan – wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej – lokalizuje w czasie bitwę nad rzeką Kałką – wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej – w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata
4. Miasto i wieś w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> Ożywienie gospodarcze w XI–XIII w. Rozwój wsi w średniowieczu Znaczenie i sytuacja chłopstwa w średniowieczu Nowe formy uprawy roli w średniowieczu Rola i charakterystyka 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>dwupolówka</i>, <i>trójpółówka</i>, <i>ratusz</i>, <i>cech</i>, <i>patrycjat</i>, <i>pospólstwo</i>, <i>cech</i> – rozpoznaje cechy miasta średniowiecznego – wyjaśnia rolę cechów i gildii – omawia najważniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w. – wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>czynsz</i>, <i>pieniężny</i>, <i>zasadźca</i>, <i>pręgierz</i>, <i>gildia</i>, <i>sukiennice</i>, <i>weksel</i> – za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pięiężnej – wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w. – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie

	<p>rzemiosła i handlu w średniowiecznej Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Struktura społeczna średniowiecznego miasta 	<p>zajęcia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi</p>		<p>i wsi</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności powstania i specyfikę średniowiecznego mieszczaństwa – opisuje samorząd średniowiecznego miasta – wyjaśnia przeznaczenie najważniejszych budowli w średniowiecznym mieście 		<p>powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy</p>
5. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma Kościoła • Powstanie nowych zakonów (cystersi, franciszkanie i dominikanie) • Znaczenie religii w życiu mieszkańców średniowiecznej Europy • Narodziny herezji średniowiecznych • Niewola awiniońska, upadek papieżstwa, schizma zachodnia 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zakon, klasztor, herezja, niewola awiniońska, wielka schizma zachodnia</i></p> <p>– omawia rolę, jaką w dziejach Kościoła odegrali: Innocenty III, Franciszek z Asyżu, Dominik Guzmán</p> <p>– lokalizuje w czasie sobór w Konstancji</p>	<p>– wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów)</p> <p>– wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Biblia pauperum, sktyptoium, kapitularz, wirydarz</i></p> <p>– wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych i kaznodziejских</p> <p>– wyjaśnia znaczenie postaci św. Tomasza z Akwinu</p> <p>– wyjaśnia okoliczności niewoli awiniońskiej i wielkiej schizmy zachodniej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie soboru w Konstancji</p>	<p>– wyjaśnia założenia ideowe albigensów</p> <p>– opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w.</p>	<p>– w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym, kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy</p>
6. Europa późnego średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna stuletnia i jej skutki • Epidemia dżumy i jej następstwa • Przemiany społeczne i gospodarcze 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>czarna śmierć</i></p> <p>– prawidłowo lokuje w czasie wojnę stuletnią</p> <p>– prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni</p>	<p>– wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego</p> <p>– wymienia główne założenia ideologii husyckiej</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>system nakładczy, powstanie Wata Tylera, żakeria, utrakwiści, taboryci</i></p> <p>– wyjaśnia rolę czarnej</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej</p> <p>– za pomocą mapy opisuje przebieg wojny stuletniej i ekspansję Osmanów</p>	<p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy</p> <p>– w szerokim aspekcie</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Husytyzm • Powstanie imperium osmańskiego • Upadek cesarstwa bizantyjskiego i jego następstwa 	upadek Konstantynopola		<p>śmierci dla dziejów Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę Joanny d’Arc, Jana Husa – opisuje przebieg i skutki wojen husyckich – wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej 	– w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich	wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego
7. Kultura średniowiecznej Europy	<ul style="list-style-type: none"> • Uniwersalny charakter kultury średniowiecznej Europy • Architektura romańska i gotycka • Szkolnictwo w średniowieczu • Malarstwo, rzeźba i inne sztuki plastyczne w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>kultura uniwersalna</i> – rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim – rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej – wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – za pomocą schematów i fotografii opisuje style romański i gotycki – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej – prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne, typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta) – wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne – wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy – wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje system edukacyjny w średniowieczu – wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza 	<ul style="list-style-type: none"> – w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza
Rozdział VII. Polska w późnym średniowieczu						
1. Polska dzielnicowa	<ul style="list-style-type: none"> • Koniec pryncypatu • Sprowadzenie Krzyżaków do Polski • Zmiany społeczne, ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Marchia Brandenburska, Krzyżacy, Tatarzy, lokacja</i> – wyjaśnia, kim byli: 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast – wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>immunitet, zasadźca, sołtys, wójt, łan, wolni goście, wolnizna</i> 	– wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w.	– w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbitcia

	<p>i polityczne w okresie rozbicia dzielnicowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Najazdy mongolskie • Rozwój wsi i miast na ziemiach polskich 	<p>Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny</p> <p>– prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą</p>	<p>zagrożenia dla ziem polskich</p> <p>– wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski</p> <p>– wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę</p>	<p>– wyjaśnia, kim byli: Henryk Brodaty, Świętopelk</p> <p>– opisuje proces lokowania wsi i miast</p> <p>– opisuje pierwsze próby zjednoczenia państwa polskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski</p>	<p>dzielnicowego dla dziejów Polski</p>
<p>2. Odbudowa Królestwa Polskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Próby zjednoczenia Polski na przełomie XIII i XIV w. • Rządy Wacława II • Konflikty z Krzyżakami, Brandenburgią i Luksemburgami • Znaczenie koronacji Władysława Łokietka 	<p>– wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich</p> <p>– prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka</p> <p>– wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka</p> <p>– lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami</p>	<p>– wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami</p> <p>– wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka</p>	<p>– wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II</p> <p>– wyjaśnia, kim byli: Henryk Prawy, Jakub Świnka, Henryk Głogowski, Jan Muskata, wójt Albert, Jan Luksemburski</p> <p>– lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Wacława II</p> <p>– w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich</p> <p>– wskazuje na mapie zmiany granic Polski w czasie rządów Władysława Łokietka</p> <p>– ocenia rolę panowania</p>	<p>– za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski</p> <p>– wskazuje na mapie ziemie zjednoczone przez Przemysła II, Wacława II i Władysława Łokietka</p> <p>– wyjaśnia rolę Kościoła dla procesów zjednoczeniowych</p>	<p>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka</p> <p>– zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w omawianym okresie</p>

				Przemysłodów w Polsce		
3. Polska za Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • Polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego • Reformy prawne i administracyjne Kazimierza Wielkiego • Osiągnięcia gospodarcze i budowa pozycji politycznej Polski • Rozwój cywilizacyjny ziem polskich • Nabytki terytorialne Polski za Kazimierza Wielkiego 	<p>– prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego</p> <p>– rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego</p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej</p>	<p>– wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego</p> <p>– w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego</p> <p>– omawia znaczenie założenia przez Kazimierza Wielkiego Akademii Krakowskiej</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia sposób zabezpieczenia sukcesji tronu polskiego przez Kazimierza Wielkiego</p>	<p>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</p> <p>– w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego</p>
4. Andegawenowie i Jagiellonowie	<ul style="list-style-type: none"> • Unia polsko-węgierska i rządy Andegawenów • Początki unii polsko-litewskiej • Polityka Władysława Jagiełły • Początek rządów dynastii Jagiellonów 	<p>– prawidłowo stosuje pojęcie <i>unia personalna</i>, <i>przywilej</i>, <i>Andegawenowie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach, unię w Krewie i unię Horodle</p> <p>– lokalizuje w czasie rządy: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi i Władysława Jagiełły</p>	<p>– wymienia założenia przywileju koszyckiego</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej</p> <p>– rozpoznaje mapę monarchii Jagiellonów</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny przejścia władzy w Polsce przez Andegawenów</p> <p>– wyjaśnia rolę postaci Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Jagiełły, Witolda</p> <p>– opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej</p> <p>– wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagielle</p> <p>– wyjaśnia pojęcie <i>przywilej jedleński</i></p>	<p>– wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej</p> <p>– porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej</p> <p>– za pomocą tablicy chronologicznej tłumaczy związki między dynastiami Piastów, Andegawenów i Jagiellonów</p>	<p>– ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski</p> <p>– w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej</p>
5. Wielka wojna z zakonem krzyżackim	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego • Przebieg bitwy grunwaldzkiej i jej znaczenie 	<p>– omawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p> <p>– wyjaśnia rolę, jaką odegrali w wojnie:</p>	<p>– za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej</p> <p>– wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej</p>	<p>– za pomocą mapy opisuje przebieg wielkiej wojny z Zakonem</p> <p>– opisuje w porządku</p>	<p>– ocenia strategię obu armii walczących w bitwie pod Grunwaldem</p> <p>– wyjaśnia znaczenie</p>	<p>– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski</p> <p>– w szerokim aspekcie ukazuje dalekosiężne</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Bitwa pod Grunwaldem w kulturze polskiej i późniejszej świadomości narodowej • Konflikt polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji • Kolejne wojny z zakonem krzyżackim 	Władysław Jagiełło, Ulrich von Jungingen, książę Witold – prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką	– lokuje w czasie i wymienia skutki I pokoju toruńskiego	chronologicznym przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły	postaci Pawła Włodkowica	skutki zwycięstwa grunwaldzkiego dla dziejów Polski
6. Kazimierz Jagiellończyk i wojna trzynastoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy i śmierć Władysława Warneńczyka • Przyczyny wojny trzynastoletniej • Przebieg walk podczas wojny trzynastoletniej • Zmiany w sztuce wojennej w XV w. • Skutki wojny trzynastoletniej • Przywileje szlacheckie • Polityka dynastyczna Jagiellonów w XV w. 	– lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną – prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią – wymienia przyczyny wojny trzynastoletniej – wymienia skutki II pokoju toruńskiego	– wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny trzynastoletniej – lokuje w czasie i wymienia postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego	– wyjaśnia znaczenie postaci Władysława Warneńczyka i Kazimierza Jagiellończyka – wyjaśnia pojęcia: <i>Związek Pruski, akt inkorporacji, polityka dynastyczna</i> – omawia zmiany w sztuce prowadzenia wojny, jakie dokonały się w trakcie wojny trzynastoletniej – wymienia przywileje szlacheckie i ich znaczenie dla kształtowania się ustroju Królestwa Polskiego	– wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną – za pomocą mapy opisuje przebieg wojny trzynastoletniej – wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie trzynastoletniej – omawia polityczne i gospodarcze znaczenie odzyskania przez Polskę dostępu do morza – za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka	– w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską – w szerokim politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny 13-letniej dla dziejów Polski
7. Kultura Polski średniowiecznej	<ul style="list-style-type: none"> • Architektura średniowieczna w Polsce • Najważniejsze zabytki sztuki średniowiecznej na ziemiach polskich • Początki polskiego dziejopisarstwa • Edukacja i nauka na 	– rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza – wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce – omawia znaczenie Akademii Krakowskiej dla	– rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce	– opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce – wyjaśnia znaczenie postaci Wita Stwosza, Anonima zwanego Gallem, Mistrza	– opisuje szkolnictwo średniowiecznej w Polsce – wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza w Polsce	– omawia współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce

	ziemiach polskich w średniowieczu	państwa polskiego		Wincentego zwanego Kadłubkiem, Jana Długosza – opisuje dzieje Akademii Krakowskiej z uwzględnieniem roli Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły		
--	--------------------------------------	-------------------	--	--	--	--